

## Transkribering: BAKOM BOKHYLLAN Podd #11 – Så går forskning till



-Bakom bokhyllan.

*Anslag, blandade röster:*

-Klichéerna är många. Allt ifrån den sexiga assistenten till den hypervirila manliga kollegan. Ja, jag vet inte ens om jag vill fortsätta här. Det här känns jättemärkligt. I första anblick känns det inte som att jag har någonting med det här att göra men det är faktiskt vi som har jobbat hårt för att ta fram någonting som rapporterar på här.

-Det är lite många... eftersom att för att få pengar så måste du ha en tydlig forskningsfråga och visa på att du kan genomföra det här projektet.

*Pgm-ledare:*

Aftonbladet 28 september 2018.

Arbetsplatsen påverkar risken för skilsmässa. Könsfördelningen på din arbetsplats påverkar sannolikheten för att du skiljer dig. Högutbildade män löper störst risk för kasta in ringen. Det visar en studie där forskare vid Stockholms universitet har analyserat de som ingick i heterosexuella äktenskap i Danmark mellan åren 1981 och 2002. Den här typen av artiklar har de flesta av oss sett men hur går det till när sådan här forskning görs? Hur kommer man på idén? Vem betalar för forskningen? Varifrån kommer all data och hur hamnar den till slut i tidningen? Ja, kort sagt hur går forskning egentligen?

Du lyssnar på det elfte avsnittet av podden Bakom bokhyllan och jag som pratar heter Karl Edqvist. För att gå till botten med forskningsprocessen har jag träffat en av forskarna som skrivit artikeln som ligger till grund för tidningsartikeln.

*Caroline Ugglå:*

Arbetsplatsen påverkar risken för skilsmässa. Könsfördelning på din arbetsplats påverkar sannolikheten för att du skiljer dig. Högutbildade män löper störst risk att kasta in ringen. Klichéerna är många. Allt ifrån den sexiga assistenten till den hypervirila manliga kollegan. Ja, jag vet inte riktigt om jag vill fortsätta här. Det känns jättemärkligt. Men så har hon skrivit alla fall. Jag heter Caroline Ugglå och jag jobbar som forskare på Suda, den demografiska enheten inom sociologiska institutionen på Stockholms universitet.

*Pgm-ledare:*

I höstas september 2018 så publicerade två forskare från Stockholms universitet, Caroline

Uggla och Gunnar Andersson artikeln *High divorce risk When maids are plentiful evidence from Denmark*.

Artikeln publicerades i den brittiska tidskriften The Royal Society och handlar om att skilsmässor ökar på arbetsplatser som har en hög andel anställda av det motsatta könet. Någonting som styrks av offentlig statistik från Danmark under en 20 årsperiod.

I Sverige fick artikeln relativt stort genomslag och flera dags- och kvällstidningar skrev om forskningsresultaten.

*Caroline Uggla:*

Sydsvenskan och Göteborgs-posten och Uppsala nya tidning och Svenska Dagbladet. Alla rapporterar om en studie som min kollega Gunnar Andersson och jag publicerade i höstas.

*Och hur känns det så här att ha liksom någonting ni har jobbat med säkert ett år?*

*Jag vet inte hur lång tid det tar och sedan nerdestillerat till Aftonbladet-artikel?*

Ja, precis. Den här studien, idén föddes för ganska många år sedan och det har tagit ganska lång tid från ax till limpa i just det här fallet. Det klart att det är...

Här är då foton på ringar för det ska handla om att risken för skilsmässa och det är inte alls så som det ser ut när man publicerar i vetenskapliga tidskrifter. Men det här ser ju ut som ett nyhetsflöde. I första anblick ser det ju ut som att jag har inget med detta att göra men det är vi som har jobbat hårt för att ta fram någonting som de rapporterar på här.

*Men om vi då går tillbaka till början med det här i stället. Den här artikeln handlar då om skilsmässor och Danmark.*

*Men du har också forskat bland annat om polygami i Etiopien och hur partner och barn påverkar livslängden i Nordirland.*

*Hur kommer man på en sådan här idé som forskare? Var börjar man?*

När man börjar och har ett forskningsprojekt då ska du ju helst börja med en stark forskningsfråga och jag har en bakgrund inom antropologi men har jobbat med registerdata blandat från Nordirland då som du nämnde. I det här fallet Danmark. För när jag kom till SU och börja jobba här så hade min kollega Gunnar Andersson som är professor demografi här kontakter i Danmark och hade varit där och tittat på dansk data baserat på deras register och svensk och sådär. Man samarbetar mellan de nordiska länderna och försöker förstå hur det ser ut i olika kontexter.

Det ledde sen till att vi gjorde den här studien. Där syftet var att titta på hur könsfördelningen i olika branscher är kopplat till skilsmässorisk.

Könsfördelning är en ganska basal demografisk faktor. Man kan titta på hur befolkningen ser ut, om det finns många gamla eller många unga, hur folk bor, hur de flyttar, födelsedag. Så kan man titta på antalet män och kvinnor i olika grupper eller områden.

Det ville vi göra här och koppla det till skilsmässorisk.

*När ni sitter där och formulera liksom. Börjar ni då i materialet, Här har vi en massa demografisk statistik och vad är intressant i den här eller börjar ni... Jag läste intressanta artiklar som jag tycker att det finns en lucka i ...*

Ja, precis. I alla processer som är forskningsprojekt oavsett om det är en C-uppsats egentligen eller om det är någonting mer komplicerat sen. Så ska man ju ta avstamp från den existerande litteraturen. Då läser man litteraturen så hittar man förhoppningsvis någon lucka där, ja men just det här, det här vet vi faktiskt ingenting om. Okej, vi vet hur det ser ut i det här fallet i det här landet eller den här tidsperioden.

Så snarare än att bara titta på demografisk statistik så vill man titta kanske på producerade studier.

Och sen hitta data och en källa man kan använda som passar den forskningsfråga man har valt.

*Musik*

*Trailer:*

Bakom bokhyllan, allt utom boktips.

*Pgm-ledare:*

Den här typen av offentlig data som skilsmässor har är någonting som staten då, Danmark i det här fallet, samlar in och håller koll på. Som forskare sedan kan få tillgång till.

Men till exempel den här andra studien som du skrev som handlar om hur det går för polygama i Etiopien där måste datainsamlandet se annorlunda ut?

*Caroline Uglla:*

Där gjorde jag ett forskningsprojekt efter det att jag disputerat med en antropolog som heter Mary Gibson, jobbar i Bristol. Och då hade hon samlat in data från Etiopien. Så hon är antropolog och hade åkt dit och gjort väldigt detaljerade servays och undersökningar i ett antal byar i Etiopien och hade det här datamaterialet som hon hade använt till forskningsfrågor tidigare men hade en del andra frågor som hon inte hade utforskat och jag blev anställd för att göra det.

Så visst det är ju ett jättestor projekt att samla in den datan och det är en helt annan sak.

Även där började första steget till att få en publicerad studie långt innan studien faktiskt kom ut. Sedan hade vi denna data och frågade oss då, hur...

Barn som växer upp i familjer där pappan har fler än en fru.

Hur är det kopplat till hur det går för de här barnen sedan?

Där visste vi att män som har tillgång till fler resurser är mer sannolika att ha flera fruar. Så det kan vara så att de är rika och välutbildade och så vidare. Och det gör att deras barn har högre chans att överleva eller högre chans att få utbildning och så. Men så vill vi veta lite mer specifika frågor och då och så gjorde vi det genom statistiska modeller.

Sedan fick vi svar och så skrev vi ihop det.

*Hur väljer ni liksom metoder och så där? Är det liksom givet utifrån frågeställningen eller liksom brottas man med olika?*

*Så klart demografer gör mycket statistisk analys kanske men insamlandet kanske sker vid intervjuer eller hur fungerar det?*

Det funkar lite olika beroende på vilken sorts forskning man gör. Det är alls inte alltid självklart hur man ska gå till väga.

Det arbetet som jag gör nu på Stockholms universitet och som andra demografer gör här är baserat på registerdata.

Så där, det vi gör det är och sammanställer olika typer av dataset som vi har genom Statistiska centralbyrån och så. Men vi gör ingen, eller ja vissa, men i det här fallet gör jag ingen insamling själv utan det är sådana register vi har som är nationella register.

Sedan behandlar man datan och jobbar på andra sätt så klart. Det skiljer sig jättemycket från när man gör en antropologisk studie där man först måste ansöka om tillstånd för att få åka och forska och samla in data i Etiopien och så. Sedan göra det och all det praktiska som kommer med det.

Hur man samlar in datan, hur man ställer frågorna och så har stor påverkan på hur folk svarar och var man sen möjligtvis får för resultat. Så det är en helt annan process.

*Musik*

*Pgm-ledare:*

Pengarna då? Hur är det egentligen, är det universitetet som betalar för de här resorna till Etiopien och till löner eller hur funkar det?

*Caroline Uggla:*

Om man är på ett ställe där man pluggar så har man insett att man tycker är det rätt kul om man har insett att folk här är forskare och man skulle vilja fortsätta med det, då ska man hålla utkik efter en doktorandplats kanske. Det stödet som jag är i nu efter doktorandtiden, när man har disputerat, då kan man söka ofta postdoc-tjänster och de kan vara finansierade av personer som har sökt anslag och har en idé om vad de vill göra och vill anställa någon som kan göra det helt enkelt. Så det kan, man kan antingen vara finansierad av olika stora anslag som är forskningsprojekt. Och då finns det stora nationella Vetenskapsrådet, Forte, Riksbankens jubileumsfond och så vidare. Och det är svårt och det är hård konkurrens och vi lägger mycket tid på att söka anslag.

*När i processen gör man det här ungefär? Det måste vara ganska tidigt egentligen?*

Precis, om vi pratar om forskningsprocessen då kommer ju förhoppningsvis pengarna först. Forskningsfrågan kan ju leda till, man kan ju ha en forskningsfråga. Det är lite Moment 22 det där också eftersom att för att få pengar så måste du ha en tydlig forskningsfråga och visa på att du kan genomföra det här projektet.

Vill man börja forska då är det ju ofta som doktorand. Då är det en utbildning och så där man lär sig metoderna som man behöver och då tar ju det per år om man är inne i en miljö där man förstår lite grann hur fungerar undan för undan.

*Musik*

*Pgm-ledare:*

Hur ser du på det här liksom att söka pengar? Man tänker som student att man har sin tjänst och sitter på sitt kontor och skriver lite vad man vill men det är inte så det fungerar?

*Carolin Uggla:*

Nej, det är jätteviktigt att du förhåller oss till... Det är två olika aspekter kanske då. När du ska skriva lite vad du vill då tänker jag direkt på att man måste ha etiskt tillstånd också för det man gör. Och det får man söka separat och det är viktigt. Om man har sagt att man ska forska inom en viss fråga, att man har sökt tillstånd för det, och sen att man håller sig till det man har sagt att man ska forska om. Så att ingen kom till skada eller inte forskar på någonting som man inte har utvärderat. Vad det kan få för konsekvenser med anonymitet osv. Så det är det ena.

Och sen det andra är ju att det inte alls är bara att sitta här och forska för de allra flesta. Har man inte en fast tjänst måste man söka pengar hela tiden så att man har projektanslag som täcker ens anställning.

Ungefär. Sedan kan du undervisa lite grann också. Om jag talar utifrån mina egna erfarenheter då gäller ju att se till att man har forskningsanslag och det får man lägga tid på att försöka få då. Kan man söka det tillsammans med andra människor. Det kan vara väldigt värdefullt att samarbeta och man kan ofta kanske beskriva värdet av det om man gör bättre om man är fler som tittar på olika delfrågor av ett forskningsområde.

Så är det för mig just nu och det är oerhört stimulerande att ha kollegor som jobbar med angränsande frågeställningar och så.

*Du nämnde det här med etiskt tillstånd och jag ser här på din artikel att det är väldigt tydligt utskrivet också att ni har det. Hur funkar det och vem bestämmer över det?*

Det finns en centrala etikprövningsnämnden. Och för varje projekt som man har då så ska man se till att ha i ett tillstånd och då finns det ett diarienummer tror jag. Då skriver man ut det när man har publicerat det. Så att om det är någon som funderar på ifall det här gick rätt till helt enkelt då finns det där. Så det är jätteviktigt inom forskning, inom antropologi inte minst. Innan man hade riktig koll på det där gjorde man inte det och det gjorde att människor och djur och andra kom till skada ibland. Det är oerhört viktigt att förhålla sig till vad som är etiskt riktigt och så.

*Som jag förstår det så har du skrivit flesta av dina publikationer tillsammans med andra forskare. Hur är det att skriva tillsammans med någon? Är det en tydlig arbetsfördelning eller hur funkar det?*

Jag disputerade i England och där har man en sorts kultur om hur det går till att publicera under sin doktorandtid, så publicerar man med sin handledare. Men då är oftast studenten första författare. Så om man inte känner till så mycket om forskningen så spelar det också roll då var någonstans i författarlistan man är och det kan vara en indikation på inte alltid vem som har gjort vad men vem har gjort mest. Men det där varierar också inom olika discipliner. Tar man medicinsk forskning till exempel och stora lab där väldigt många personer har varit involverade på olika sätt då är det oftast väldigt många som man publicerar tillsammans med.

Jag tror att man kan säga i alla fall för demografi och sociologi i Sverige att det är vanligare att doktorander publicerar själva, ibland med sin handledare och ibland med andra. Och sen då när man har lärt sig en del om hur det går till att forska och så länge man har pengar att forska och man har etiskt tillstånd att göra det man gör då finns det faktiskt en enorm frihet att samarbeta med folk. Det är bland det bästa jag vet med forskningen. Att man kan ha en idé för någonting och prata med andra och som kanske kan lite mer om det där eller har någon data som passar det eller har gjort något liknande tidigare. Och så kan man komma på någonting och genomföra det och skriva ihop och publicera det. I alla fall skriva ihop det.

Alltså relativt snabbt. Publiceringen kan ta lång tid från det att man skickar in det första gången tills att det kommer ut. Men det är oerhört berikande och jätteroligt.

Eftersom att forskning, det är lite som ett skrå, det liksom ett yrke som man lär sig. Därför är det är jätteviktigt tidigt och även längre upp, de som har kommit längre i karriären att samarbeta med folk, att få kommentarer på det man gör.

Det kan jag nämna, det var en ut av dem sakerna som förvånade mig i början, att folk när man satt på seminariet att folk alltid hade följdfrågor på hur saker och ting hade gjorts och sådär. Och i bästa fall blir det en jättebra och stimulerande debatt när man verkligen får tänka till om man har använt de metoder som är mest lämpliga för att svara på man vill, varför man egentligen ställer frågan först i början osv.

*Men om man tänker hur det går till rent praktiskt? Inte så att man sitter i grupprum och liksom skriver vart annat ord, utan det är ju mer uppdelat eller, och mer kanske lite som man har olika input kanske.*

Ja. Jag skulle kanske skilja på samarbeten där man har som en formell roll, som till exempel en doktorand och en handledare. Eller någon som är postdoc och projektanställd av någon som är mer senior och som har en idé om vad som behöver göras till exempel. Det är ena sortens arbete. Där kan man väl kanske generellt säga att om man är doktorand eller student då är man den som är liksom huvudansvarig för att skriva ihop det och så får man input på feedback från sin handledare.

På drafts så skickar man tillbaka och tycker och så där. Eller man diskuterar studiedesignen kanske tillsammans. Det kan ju variera. Sedan andra samarbeten där man kanske bara bestämmer sig för att göra en studie tillsammans med någon. Och då kan ju det där se ut lite hur som helst men det är sällan som man sitter bredvid varandra. I alla fall är min erfarenhet att jag kan inte skriva så utan man skickar fram och tillbaka ett dokument eller man har haft intensiva diskussioner om hur man best ska lägga upp det och vad man ska titta på.

*Musik*

*Pgm-ledare:*

Vi är inne lite på det här med själva skrivandet och hur lång tid tar det egentligen? Alltså, om man tänker artiklarna de är inte sådär hemskt långa egentligen. Hur funkar det?

*Caroline Ugglå:*

Bara för att någonting är kort och förhoppningsvis kärnfullt behöver det inte betyda att det

gick snabbt att skriva. Snarare tvärtom. Den artikeln som vi har som avstamp här, det är ett superkort format. Kanske max 3000 ord.

Det var oerhört utmanande att få med tillräckligt mycket för att man ska kunna återskapa det vi har gjort. Vara tydlig med varför det behöver göras och kommunicera ganska komplexa resultat på kort text och ha med alla relevanta källhänvisningar och acknowledgments och annat som ska finnas med i en artikel.

*Hur lång tid tar det att då? För att få en slags uppfattning. Flera veckor, flera månader eller?*

Svårt att säga generellt men om man säger så här. Många doktorander som i och för sig går en utbildning då, tar kurser och lär sig om sitt ämne och sådär men vad som händer är att man publicerar en avhandling som sedan kanske består av fyra artiklar efter 4-5 år.

Det där skiljer sig jättemycket från olika discipliner. Inom demografi så är artiklarna ofta längre och du måste ha mer rigorösa supplementary material osv. Då kanske man producerar en artikel per år om man är första författare. Det beror också på hur mycket man har att göra med artikeln. Är man väldigt produktiv och har väldigt många som vet du kanske har publicerat antal artiklar per år eller ganska många artiklar per år till och med. Men jag skulle säga att det, om man jobbar med någonting med fokus det tar lång tid.

*Musik*

*Pgm-ledare:*

Om man då tänker att artikeln är klar. Vad händer sen? för den ska ju publiceras någonstans och hur har du resonerat där?

*Caroline Ugglå:*

Det beror också på vad man vill uppnå, vilket stadiet man är i och så där. Eller om man jobbar med någonting som jag, som antingen kan publiceras i lite olika sorters tidskrifter då får man att tänka på vem man vill nå ut till just i det här fallet.

Någonting man kan tänka på där är att olika vetenskapliga tidskrifter har olika lång tid som det tar för att processa. Så det som händer när man skickar iväg den helt, den skickas till en editor, en redaktör som sen

Nu pratar vi om Peer review-artiklar här och som är det vi utgår ifrån där andra ledande forskare och experter inom ett visst fält får kommentera på forskningen som har gjorts och säger vad de tycker behöver göras för att den ska publiceras. Vilka invändningar de har helt enkelt. Då väljer redaktören eller editorn ut personer som den tycker är lämpliga och sen har de ett antal, ja ofta är det kanske två månader men det kan också vara kortare tid. Men man



ska hitta lämpliga reviewers och sen ska de ha tid att kommentera på det och sedan skickas det tillbaka till författarna så gör de dem ändringar som efterfrågas och så jobbar man på det och så skickar man in det igen. Om man har tur. Det är inte alltid som man ens blir reviewed på den tidskriften som man vill. Speciellt om man, det finns ju massor av olika tidskrifter med olika ranking som är olika svåra att publicera inom. Ofta tänker man ju om du frågar vad jag tänkt där så vill man producera. Om man gör rigorös forskning som vill man att den ska publiceras i så högst rankade vetenskapliga tidskrifter som möjligt. Det är ett mått på att forskningen är gedigen.

Så då börjar man med de vetenskapliga tidskrifter som verkligen skulle vilja fokusera in och får man avslag där då skickar man till en annan.

Det där kan ta lång tid och det kan vara frustrerande när man får tillbaka någonting som man tyckte att man började med för jättelängesen och som fortfarande inte har kommit ut.

*Man kan inte skicka till alla tidskrifter utan man måste...*

Det är emot god sed. Det får man inte göra. Så när man skickar iväg till en tidskrift då skriver man med ett följebrev. Ofta vill man då att man ska skriva med att det är inga andra tidskrifter som samtidigt sitter med artikeln, utan forskningen måste vara ny. Det är det som är viktigt. Det är den ju inte om den finns någon annanstans. Så man får inte heller publicera forskning som har publicerats någon annanstans igen.

*Men nu såg jag också här i den här artikeln som vi pratar om, att den är publicerad i open access. Var det ett medvetet val eller var det för att det var den här tidskriften ni var intresserad av eller hur gick det till eller hur resonerar du allmänt kring Open Access?*

Jag tycker det är jätteviktigt och försöker publicera Open Access i alla fall jag kan. Varför säger så är för att det är dyrt att göra ofta. Det finns tidskrifter som bara är open access.

Men i det här fallet så hade vi pengar från ett stort anslag som gjorde att vi kunde publicera här så hade vi ett val att göra den open access eller inte och då betalar vi den för att alla ska få tillgång till den helt. Det är ju våra forskningspengar som är statligt finansierade och resultaten av dem ska helst vara tillgänglig för alla. Annars ligger de bakom betalvägg och det är inte alltid lika kul.

*Musik*

*Pgm-ledare:*

Och sen när den väl har gått igenom peer review. Reviderats och publicerats. Hur känns det då? Vad gör man då?

*Caroline Ugglå:*

Bästa känslan är väl kanske när den har blivit accepterad för att publiceras och det kan ju ibland vara relativt långt innan. Ibland kanske de kommer upp online. Det beror på tidskriften. Innan den faktiskt officiellt kommer ut i den utgåvan och så. Men det är bästa känslan för det vet man ju aldrig. När har gjort om ändringarna som de sakkunniga efterfrågar så är beslutet redaktörens.

Men när man har fått det där e-målet som säger Hej, nu har vi accepterat din artikel, det är bästa känslan. Sen när den väl kommer ut så kan man nästan känna sådär, jaha. Allt vårt arbete, okej. Här är den det är skönt och nu kan jag få kommentarer och hoppas att den mottages väl och sådär.

*Pgm-ledare:*

Men det är inte slut när forskningen är publicerad utan då ska den förhoppningsvis användas igen och citeras i annan forskning. Det är en viktig del i det vetenskapliga samtalet mellan forskare och någonting som mäts för att avgöra hur stort genomslag forskningen har. Att mäta hur omskriven en forskningsartikel är i medier och till exempel på Twitter detta kallas altmetrics och enligt altmetric så är artikeln High divorce risk with evidence from Denmark en av de topp 5 procent mest omtalade forskningsartiklarna, trots att den kom ut i höstas.

*Caroline Ugglå:*

Om man vill satsa på en akademisk karriär då är det viktigt att publicera vetenskapliga studier i tidskrifter som har så hög ranking som möjligt. Det är också baserat på hur ofta studier från de tidskrifterna citeras. Sedan vill man ju att arbetet man gjort är grund för annat arbete eller nämns i annan forskning. Det är vad en citering är.

Så visst det är viktigt om man vill visa att ens forskning har varit relevant inom den akademiska världen sedan kan forskning vara relevant för att den appliceras i verkliga livet. Men visst man vill ha citeringar och det är jättekul att bli citerad om man tycker att någon annan sett vad jag har gjort någon annan har läst och tar avstamp från det här och säger, Okej det där var bra det ni kom fram till.

*Slutligen då när det här då hamnar då i Aftonbladet till exempel. Hur ser arbetet ut kring det. Det finns det någonting som heter tredje uppgiften, att man når ut till allmänheten med sin forskning. Hur är den processen som forskare?*

Dom kan ringa upp och fråga vad tyckte du? Vad förvånar dig med din artikeln och så där? Då är det ett helt annat sätt att kommunicera det än hur man kommunicerar till andra inom liksom vetenskapen så. I just det här fallet så har att göra med skilsmässa då var ju någonting som kanske många journalister trodde skulle intressera många.

Då ska man komma ihåg att vad som intresserar journalister är kanske inte alltid samma sak som intresserar, eller varför man gjorde studien till att börja med.

Men det är klart att det är bra att man kan försöka hitta vart de gemensamma intressena ligger och vara så tydligt som möjligt även om man måste simplificera lite grann och plocka fram vissa delar av resultaten när man när man pratar med folk och gör tredje uppgiften och så.

## *Musik*

### *Pgm-ledare:*

Du har lyssnat på det elfte avsnittet av Bakom bokhyllan, Stockholms universitetsbiblioteks podd för studenter som vill veta mer om universitetsvärlden. Vi som gör på podden är Urban Göransson, Julia Milder också jag Karl Edqvist, som du har hört i detta avsnittet där jag intervjuade Caroline Ugglå som är forskare på Suda, Stockholm University Demographic Unit.

Signaturen vi använder i Bakom bokhyllan är hämtad ur stycket Die Zeit-ung komponerad av tonsättaren Stefan Levin. All annan musik är släppt under Creative Commons och du hittar låtlistor på bibliotekets webbplats [su.se/bibliotek](http://su.se/bibliotek) Där hittar du också fler avsnitt samt kontaktinformation till oss som gör podden. Så skicka gärna frågor, önska teman eller skriv bara ett glatt tillrop för att bevisa att lyssnat ända hit. Om två veckor så kommer nästa avsnitt. Vi ses då.